

Organizacija stručne prakse studenata medicine u Republici Hrvatskoj

Glavaš-Obrovac, Ljubica; Marić, Ivana; Pecotić, Renata; Božić, Joško; Seiwerth, Sven

Source / Izvornik: **Medicina Fluminensis, 2023, 59, 380 - 384**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

https://doi.org/10.21860/medflum2023_309422

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:447903>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

Organizacija stručne prakse studenata medicine u Republici Hrvatskoj

Organization of Professional Practice for Medical Students in the Republic of Croatia

Ljubica Glavaš-Obrovac^{1*}, Ivana Marić², Renata Pecotić³, Joško Božić³, Sven Seiwert⁴

¹Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet, Osijek, Hrvatska

²Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet, Rijeka, Hrvatska

³Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet, Split, Hrvatska

⁴Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Sažetak. Dobro organizirana stručna praksa i mentorski sustav ključni su za obuku budućih liječnika. Cilj stručne prakse je omogućiti studentima ne samo da stečeno teorijsko znanje upotpune s praktičnim vještinama u realnom okruženju nego i razvoj komunikacijskih vještina i etičnosti u kontaktu s bolesnicima, suradnicima i ostalim dionicima u sustavu zdravstvene skrbi. Programi stručne prakse studenata medicine na studijskim programima u Republici Hrvatskoj omogućavaju studentima medicine stjecanje praktičnog iskustva i poboljšavanje praktičnih kliničkih vještina. Praksa se provodi na sustavan i odgovoran način koji omogućava postizanje predviđenih ishoda učenja. Sustav praćenja i ocjenjivanja kvalitete održavanja stručne prakse treba uključivati evaluaciju studenata i mentora kako bi se osiguralo da se postižu zadani obrazovni ciljevi. Velika je potreba i za ujednačenim kriterijima i programom edukacije mentora usklađenog između medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: mentori; studijski programi medicine; stručna praksa

Abstract. A well-organized professional practice and a mentoring system are crucial for the training of future doctors. The aim of professional practice is not only to enable students to complement the theoretical knowledge they have acquired with practical skills in a real-life environment, but also to develop communication skills and ethics in contact with patients, colleagues and other healthcare stakeholders. Professional practice programs for medical students within study programs in the Republic of Croatia enable medical students to gain practical experience and improve their practical clinical skills. The practice is carried out in a systematic and responsible manner that enables the achievement of the intended learning outcomes. The system for monitoring and evaluating the quality of maintenance of professional practice should include assessment by students and mentors to ensure that the specified educational objectives are being met. There is also a great need for uniform criteria and mentor training programs that are harmonized between medical faculties in the Republic of Croatia.

Keywords: mentors; professional practice; study programs in medicine

***Dopisni autor:**

Prof. dr. sc. Ljubica Glavaš-Obrovac
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku, Medicinski fakultet
Josipa Huttlera 4, 31000 Osijek, Hrvatska
e-mail: lgobrovac@mefos.hr

<http://hrcak.srce.hr/medicina>

UVOD

Programi stručne prakse za studente medicine ključni su dio njihove obuke. Ovaj oblik stručnog usavršavanja trebao bi se izvoditi pod vodstvom mentora - iskusnih kliničara, što je ključno za pripremu studenta za rad u realnom okruženju u sustavu zdravstvene zaštite. Stručna praksa treba omogućiti studentima da razvijaju i poboljšavaju svoje kliničke vještine, uključujući pregled, dijagnozu, komunikaciju s korisnicima zdravstvene usluge, vođenje medicinske dokumentacije i sudjelovanje u postupcima liječenja. Studenti bi se tijekom prakse trebali upoznati s protokolima, pravilima i etičkim pitanjima koja su važna za njihovu buduću karijeru. Nadalje, rad u timu s mentorom, ali i sa zdravstvenim djelatnicima drugih struka studentima omogućava razvoj vještine suradnje i komunikacije, što je ključno za rad u multidisciplinarnom okruženju.

PROGRAMI STRUČNE PRAKSE STUDENATA MEDICINE NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA MEDICINE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Programi stručne prakse studenata medicine na studijskim programima u Republici Hrvatskoj osmišljeni su tako da omogućavaju studentima medicine stjecanje praktičnog iskustva i poboljšavanje praktičnih kliničkih vještina¹⁻⁴. Uobičajeno, organizaciju i praćenje cjelokupne stručne prakse organiziraju voditelji stručne prakse u suradnji s nositeljima tih predmeta i mentorima. Stručna praksa na medicinskim fakultetima u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu organizirana je na različite načine.

Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku u okviru Integriranog preddiplomskog i diplomskog studija Medicina studenti obavljaju stručnu praksu prvih pet studijskih godina uz voditeljstvo i nadzor mentora. Studentsku praksu organizira voditelj stručno-kliničke prakse. Sukladno odredbama Pravilnika o stručnoj-kliničkoj praksi studenata Medicinskog fakulteta Osijek¹ studenti su obvezni odraditi svake godine 40 sati praktičnih vježbi u okviru obveznih predmeta. Stručna praksa 1 – 5. Ovi predmeti bodovani su 1 ECTS, što čini ukupno 5 ECTS. U skladu sa studijskim programima medicine na hrvatskom i na njemačkom

jeziku, kao i izvedbenim planovima, studenti se nakon prve i druge studijske godine upoznaju s protokolima zbrinjavanja hitnih stanja, kao i s postupcima obrade gerijatrijskih bolesnika i organizacije palijativne skrbi. Nakon treće, četvrte i pete studijske godine rade na uzimanju anamneze i općeg statusa, kao i na zbrinjavanju internističkih, kirurških, ginekoloških i pedijatrijskih bolesnika te uče o načinima izbora adekvatnih dijagnostičko-terapijskih metoda, a sve u skladu s postojećim smjernicama i dobrom kliničkom

Uspjeh mentorskog sustava za stručnu praksu sadrži nekoliko elemenata uključujući prepoznavanje i dobar izbor mentora te njihovo nagrađivanje za uloženi trud i doprinos u unaprjeđenju praktičnih kompetencija studenata.

praksom⁵. Vođenje dnevnika obvezni je dio stručne prakse. Dnevnik stručne prakse svojim potpisom ovjeravaju student, mentor i voditelj stručne prakse.

Stručna praksa na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci za studente Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Medicina i Medicina na engleskom jeziku organizirana je kao izborni predmet od prve do pete studijske godine. Uključuje 25 sati praktične nastave i nosi 1,5 ECTS. Osim toga, na šestoj godini studija zbog ukidanja pripravničkog staža uvedeno je nekoliko obveznih predmeta koji uključuju kliničku/stručnu praksu. Od akademske 2021./2022. godine došlo je do promjene modela izvođenja praktične nastave na obveznim predmetima Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Medicina od četvrte do šeste godine (klinička nastava) koja je organizirana u tzv. rotacije, a podrazumijeva 8-satni boravak studenata u bolničkom okruženju⁶.

Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu sustav kliničkih rotacija implementiran je u kurikulum Integriranog prijediplomskog i diplomskog studijskog programa Medicina na hrvatskom i engleskom jeziku od akademske 2013./2014. godine. Usvajanje kliničkih vještina razvojni je postupak i zato je Medicinski fakultet u Splitu odabrao organizirati nastavu iz kliničkih vještina

integrirano i longitudinalno tijekom studija. Nastava iz kliničkih vještina počinje na prvoj i drugoj godini studija kao priprema za kliničku nastavu na trećoj godini studijskog programa. Kliničke rotacije predmet su na šestoj studijskoj godini čiji je osnovni cilj priprema budućih liječnika za samostalan rad. Sastoji se od ukupno 540 sati praktične nastave koja se provodi kontinuirano na šestoj godini studija. Predmet se sastoji od nekoliko modula: Internističke struke (160 sati), Kirurške struke (160 sati), Majka i dijete (160 sati) te Hitna stanja u medicini (60 sati). U nastavu je uključen i trodnevni tečaj Hitna stanja u medicini, u kojem studenti u simulacijskim scenarijima vježbaju pristup i liječenje životno ugroženog ili teško ozlijeđenog bolesnika ili djeteta⁷.

Stručna praksa studenata Integriranog prijediplomskog i diplomskog studijskog programa Medicina na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu organizira se uz voditeljstvo i nadzor mentora. Studenti su obvezni odraditi svake godine 40 sati kliničkih vježbi u okviru obveznih predmeta Stručna praksa 1 – 5 koji nose po 2 ECTS, ukupno 10 ECTS⁸. U prvoj godini student je obavezan praksu odraditi prije početka akademske nastave, dakle u razdoblju od upisa na fakultet do početka akademske godine. Svrha te (ljetne) prakse je da student dobije prvi, realan kontakt sa zdravstvenim sustavom, uz postojane svijesti da je postao njegov aktivan sudionik. Ovu praksu moguće je obaviti u bilo kojoj zdravstvenoj ustanovi i na bilo kojem odjelu. Na ostalim godinama praksa je strukturirana tako da student dobije okvirni popis aktivnosti koje bi trebao obaviti, odnosno kojima bi trebao prisustvovati, a uz to dobije i popratno pismo dekana s molbom zdravstvenoj ustanovi da mu se omogući takav oblik prakse. Sadržaj je prilagođen godini studija te na nižim godinama obuhvaća i sestrinske aktivnosti, a na višima boravak u dijagnostičkim laboratorijima i odjelima kako bi se student upoznao i s djelatnostima ostalih članova zdravstvenog tima. Dio sati odrađuje se i u ustanovama socijalne skrbi. Student tijekom prakse vodi dnevnik, a o iskustvima s prakse raspravlja se u sklopu predmeta Temelji liječničkog umijeća. U svrhu održavanja stručne prakse Medicinski fakultet Zagreb sklopio je ugovore s većinom općih bolnica i do-

movu zdravlja na teritoriju Republike Hrvatske. Kako bi se izbjegla kolizija i eventualan sukob interesa, studentima se preporučuje da ne obavljaju praksu u KB-ima ili KBC-ima drugih medicinskih fakulteta u RH, a nastoji ih se odvratiti i od toga da praksu odrađuju u KBC-ima Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

MENTORI STRUČNE PRAKSE

Mentori stručne prakse trebaju imati važnu ulogu u razvoju i obuci studenata medicine. Njihovo iskustvo i sposobnost prenošenja znanja ključni su za uspješno osposobljavanje budućih liječnika^{9–13}. Uloga mentora u medicinskom je obrazovanju višestruka i nadilazi tradicionalne pristupe održavanja nastave i provjere stečenih znanja i vještina. Uključuje strukturiran pristup radu sa studentima kako bi im se pomoglo u postizanju specifičnih ciljeva i podržao njihov osobni i profesionalni rast. Iskustvo i sposobnost prenošenja znanja mentora stručne prakse ključni su za uspješno osposobljavanje budućih liječnika^{12,13}. Od njih se očekuje da u skladu s pravilnicima o provođenju stručne prakse pomažu studentima u usavršavanju pojedinih praktičnih vještina te da prate i vrednuju njihov rad s ciljem da studenti razvijaju potrebne kliničke kompetencije i budu osposobljeni za samostalan rad. Mentori trebaju imati i dobro razvijene komunikacijske vještine kako bi uspješno prenosili svoje znanje studentima. Pomažući studentima da se osjećaju dobrodošlima i uključenima, mentori stvaraju poticajno okruženje za učenje. Trebali bi se prema studentu odnositi kao prema mlađem kolegi te ga aktivno uključivati u rad i pomagati mu u savladavanju postupaka predviđenih programom stručne prakse u realnom vremenu i okruženju. Zadaća mentora je motivirati studente na postavljanje pitanja, zajedničko traženje dijagnostičkih i terapijskih mogućnosti, planiranje ishoda liječenja i mogućih komplikacija. Izravan kontakt i klinički rad pomaže studentima da razviju povjerenje u svoje sposobnosti, učeći se timskom radu i razumijevanju ljudske dimenzije medicinske skrbi, razvijajući empatiju i komunikacijske vještine. Student u radu surađuje s mentorom u svim postupcima s bolesnikom tako da što više kliničkih postupaka uradi sam.

Studente medicine koji studiraju u Republici Hrvatskoj uobičajeno mentoriraju doktori medicine s dugogodišnjim iskustvom i sposobnošću prijenosa znanja, koji su zaposleni u specijalističkim ordinacijama, domovima zdravlja, bolnicama i kliničkim bolničkim centrima s kojima medicinski fakulteti imaju potpisane sporazume o suradnji. Studente vode mentori tako da jedan mentor vodi jednog do dva studenta.

PRAĆENJE KVALITETE ODRŽAVANJA STRUČNE PRAKSE

Sustav praćenja i ocjenjivanja kvalitete održavanja stručne prakse treba uključivati evaluaciju studenata i mentora kako bi se osiguralo da se postižu zadani obrazovni ciljevi. Svaki od četiriju medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj ima svoj sustav praćenja zadovoljstva stručnom praksom od studenata i mentora. Iznimno je važno stalno razvijati objektivne evaluacije mentorskih programa studenata medicine kako bi se učinkovitije poboljšale praktične kompetencije i profesionalni razvoj studenata medicine, što su potvrdili i rezultati studije Farakasa i suradnika koji su uspoređivali 29 pristupa mentorstvu od kojih je najveći broj bio tradicionalni *dyad mode* te kombinacija *dyad mode* i grupnog mentorstva¹⁴.

ZAKLJUČAK

Za izbor mentora stručne prakse studenata medicine trenutno je glavni kriterij da je završio studij medicine, tj. da je doktor medicine koji obavlja samostalnu djelatnost u ambulantama ili bolničkim ustanovama. Za postizanje minimalnih kriterija za odabir mentora različita je praksa na medicinskim fakultetima u Republici Hrvatskoj. Na nekim fakultetima mentori prolaze izbor u naslovnog nastavnika, dok se na drugima ne prakticira takav tip formalnog izbora. Često se događa da zbog zahtjevnih procedura natječaja za izbor naslovnih nastavnika mentori nisu motivirani za prijavu na njih.

U našoj zemlji glavni motiv zdravstvenih ustanova za primanje studenata i održavanje kliničkih vježbi i stručne prakse jest želja „starijih kolega“ za podučavanjem mladih kolega. Primjer je dobre prakse organizacija stručne prakse Saveznoj Re-

publici Njemačkoj gdje zdravstvena ustanova koja prima studente na praksu, dobiva određene bonuse, stimulacije ili proširenu mogućnost zapošljavanja novih djelatnika ili fakturiranja usluga. Kod nas se u ovom času radi o potpuno volonterskoj aktivnosti koja na neki način podiže lokalni ugled zdravstvene ustanove.

Uspjeh mentorskog sustava za stručnu praksu sadrži nekoliko elemenata uključujući prepoznavanje i dobar izbor mentora te njihovo nagrađivanje za uloženi trud i doprinos u unaprjeđenju praktič-

Velika je potreba i za programom edukacije mentora usklađenog između medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Programi edukacije mentora trebali bi imati za cilj naučiti mentora kako pružiti smjernice i podršku studentu u savladavanju kliničkih vještina, komunikacijskih vještina i snalaženju u nepredviđenim okolnostima.

nih kompetencija studenata. U okviru postojećeg sustava vredovanja nastave vanjska suradnja opsega koji bi bio potreban da se studentu omogući da što više vremena provodi u sustavu zdravstvene skrbi, jednosatno nije moguća. Potrebno je zakonodavcu približiti shvaćanje kako nema kvalitetnog liječnika bez mogućnosti individualnog uranjanja u sustav zdravstvene skrbi, što nije moguće pokriti sadašnjim rigidnim satnicama, predviđenim nastavnim opterećenjima te ograničavanjima vanjske suradnje. Na ovom problemu trebala bi usklađeno djelovati i Dekanska konferencija medicinskih fakulteta.

Nagrađivanje mentora za njihov doprinos praktičnoj izobrazbi studenta, sukladno njihovim postignutim praktičnim/stručnim kompetencijama, na većini fakulteta nije u potpunosti provedeno. I dalje su u primjeni kvantitativni parametri, tj. broj sati odrađene praktične nastave, a ne kvalitativni parametri kao što su zadovoljstvo studenata održanom nastavom, komunikacija s mentorom i slično. Izuzetno je važno poticati institucijsko nagrađivanje mentora, kao i projekte na nacionalnoj razini za poticanje i nagrađivanje mentorskog rada pojedinaca. Postavlja se i pitanje je li potrebno da svi mentori prolaze postupak izbora naslovnih nastavnika. Uspostavljanjem jasnih kriterija i

pojednostavljanjem procedura izbora mentora vjerojatno bi se unaprijedila motivacija zaposlenika zdravstvenih ustanova za primanje studenata. Sustav praćenja i ocjenjivanja kvalitete održavanja stručne prakse treba obavezno uključivati evaluaciju studenata i mentora kako bi se osiguralo da se postižu zadani obrazovni ciljevi. Velika je potreba i za programom edukacije mentora usklađenog između medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Programi edukacije mentora trebali bi imati za cilj naučiti mentora kako pružiti smjernice i podršku studentu u savladavanju kliničkih vještina, komunikacijskih vještina i snalaženju u nepredviđenim okolnostima.

Izjava o sukobu interesa: Autori izjavljuju da ne postoji sukob interesa.

LITERATURA

1. Pravilnik o stručnoj/kliničkoj praksi studenata [Internet]. Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: https://www.mefos.unios.hr/images/dokumenti/fakultet/pravilnik-o-strunoj-kliniko-praktinjoj-izobrazbi-studenata_lipanj-2022.pdf.
2. Pravilnik o stručnoj praksi studenata integriranih, preddiplomskih i diplomskog studija Medicinskog fakulteta u Rijeci. [Internet]. Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://medri.uniri.hr/fakultet/propisi-i-dokumenti/medicinski-fakultet/>.
3. Pravilnik o stručnoj praksi studenata integriranih preddiplomskih i diplomskih studija Medicina, Medicina na engleskom jeziku i Dentalna medicina. [Internet]. Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://neuron.mefst.hr/docs/dokumenti/pravilnici/2023/2023%20pravilnik%20o%20strucnoj%20praksi.pdf?vel=202509>.
4. Nastavni plan i program [Internet]. Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://161.53.216.35/studiji/diplomski/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij-medicine/nastavni-plan-i-program>.
5. Izvedbeni planovi Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Medicina. [Internet]. Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://www.mefos.unios.hr/index.php/hr/izvedbeni-planovi-integrirani-preddiplomski-i-diplomski-sveucilisni-studij-medicine>.
6. Izvedbeni planovi Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Medicina [Internet]. Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://medri.uniri.hr/obrazovanje/studiji/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-sveucilisni-studij/medicina/>.
7. Nastavni plan i program [Internet]. Sveučilište u Osijeku, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: https://neuron.mefst.hr/docs/medicina/medicina_hr/2022-23/Popis%20predmeta%20po%20godinama%202022-23.pdf?vel=152218.
8. Izvedbeni planovi Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Medicina [Internet]. Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet. [Accessed 6 Nov 2023]. Available from: <https://mef.unizg.hr/studiji/diplomski/sveucilisni-integrirani-preddiplomski-i-diplomski>.
9. Nimmons D, Giny S, Rosenthal J. Medical student mentoring programs: current insights. *Adv Med Educ Pract* 2019;10:113–23.
10. Rees, CE, Lee, SL, Huang, E., Denniston E, Edouard V, Pope K et al. Supervision training in healthcare: a realist synthesis. *Adv in Health Sci Educ* 2020;25:523–61.
11. Keshavarzi MH, Azandehi SK, Koohestani H, Baradaran HR, Hayat AA, Ghorbani AA. Exploration the role of a clinical supervisor to improve the professional skills of medical students: a content analysis study. *BMC Med Educ* 2022;22,399.
12. Fallatah HI, Soo Park Y, Farsi J, Tekian A. Mentoring Clinical-Year Medical Students: Factors Contributing to Effective Mentoring. *J Med Educ Curric Dev* 2018;5: 2382120518757717.
13. Noble C, Young J, Hourn E, Sheehan D. Becoming clinical supervisors: identity learnings from a registrar faculty development program. *Perspect Med Educ* 2021;10:125–9.
14. Farkas AH, Allenbaugh J, Bonifacino E, Turner R, Corbelli JA. Mentorship of US Medical Students: a Systematic Review. *J Gen Intern Med* 2019;34:2602–9.